

сучасних умовах поширеності телекомунікаційних мереж деякі з заходів суттєво спростять доступ населення до ДБР (телефон «гарячої лінії», електронна пошта).

Також, варто відзначити, що перелік форм взаємодій з громадськістю не носить вичерпного характеру, а отже може бути розширений за умови відповідності Конституції та іншим законам України. На нашу думку, до форм взаємодії ДБР з громадськістю можна віднести проведення круглих столів, конференцій, відкритих зустрічей, брифінгів, публікування статей працівниками ДБР у спеціалізованих виданнях, газетах, журналах тощо, публікацію нотаток у соціальних мережах та ін.

Досліджуючи проблематику відкритості та прозорості як засади діяльності ДБР, вважаємо, що вона тісно пов'язана із такою категорією як доступність. На нашу думку, це поняття можна розглядати у декількох вимірах. По-перше, доступність до ДБР, як органу виконавчої влади, по-друге, доступність до інформації щодо його діяльності та його рішень. Підтримаємо раніше висловлену точку зору щодо позитивного впливу поширення мережі Інтернет та інших комунікативних джерел серед населення.

Джабурія О. О.

асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УПРАВЛІнь ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

12 листопада 2015 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про Державне бюро розслідувань» (далі Закон), який набрав чинності 1 березня 2016 року.

Згідно ст.1 Закону Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

Новостворений орган деякі експерти порівнюють з американським ФБР та відзначають його досить потужний потенціал у боротьбі з правопорушниками вищої ланки влади. Як відомо, саме відповідно до ст. 5 Закону Державне бюро розслідувань вирішує завдання із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування:

1) злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України;

2) злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України;

3) злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

З моменту ухвалення Верховною Радою Закону до призначення його керівника пройшло більше ніж два роки. Вже розпочато процедуру конкурсного відбору кадрів.

Необхідно відзначити, що перед керівництвом ДБР стоїть основна задача — набрати якісний штат працівників і почати роботу Бюро. Але відсутність удосконаленого законодавства створює загрозу зриву діяльності не тільки слідчих органів Бюро розслідувань, а й усієї правоохоронної системи країни. Наразі Генеральна прокуратура вже втратила свої повноваження розслідувати злочини, що підслідні ДБР, а всі працівники Бюро є виключно державними службовцями, тобто чиновниками. Тож виходить, що в детективів Бюро відсутні законні підстави належним чином здійснювати оперативно-розшукові дії.

Крім цього, відсутність норм щодо впорядкування умов оплати праці оперуповноважених наразі унеможливує проведення конкурсів на інші посади оперативно-розшукового блоку.

Також, ст. 9 Закону встановлює структуру та чисельність Державного бюро розслідувань.

Так для забезпечення виконання завдань Державного бюро розслідувань утворюються такі територіальні управління:

1) територіальне управління, розташоване у місті Львові, що поширює свою діяльність на Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську області;

2) територіальне управління, розташоване у місті Хмельницькому, що поширює свою діяльність на Вінницьку, Житомирську, Рівненську, Хмельницьку, Чернівецьку області;

3) територіальне управління, розташоване у місті Миколаєві, що поширює свою діяльність на Кіровоградську, Миколаївську, Одеську області;

4) територіальне управління, розташоване у місті Мелітополі, що поширює свою діяльність на Автономну Республіку Крим, Запорізьку, Херсонську області, місто Севастополь;

5) територіальне управління, розташоване у місті Полтаві, що поширює свою діяльність на Дніпропетровську, Полтавську, Сумську, Харківську області;

6) територіальне управління, розташоване у місті Краматорську, що поширює свою діяльність на Донецьку і Луганську області;

7) територіальне управління, розташоване у місті Києві, що поширює свою діяльність на місто Київ, Київську, Черкаську та Чернігівську області. (Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 794-VIII)

При обговоренні цього питання неодноразово звертали увагу про доцільність створення територіальних управлінь ДБР, розташованих саме у тих містах — обласних центрах, які зазначені в Законі. З урахуванням специфіки завдань та повноважень ДБР, особливої ідеології, яка полягає в тому, що воно буде розслідувати кримінальні провадження, в яких фігурують правоохоронці, судді і найвищі службовці (від міністрів до начальників ГУ), більш доцільним та обґрунтованим буде розташування офісів територіальних управлінь саме у тих містах, де проживає більше мешканців, відповідно існує більша кількість посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування.

Розберемо ситуацію з утворенням територіальних управлінь Державного бюро розслідувань на конкретному прикладі. Згідно даним Державної служби статистики України, станом на 01.04.2018 чисельність обласних центрів є такою: Миколаївська область — 1138828; Кіровоградська область — 953729; Одеська область — 2381971 мешканців. (Чисельність населення станом на 01.04.2018 [Електронний ресурс] // Демографічна та соціальна статистика. — 104. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>) Як вбачається з вищенаведених статистичних даних, обласним центром з найбільшою кількістю населення є Одеська область. Таким чином, саме у обласному центрі з найбільшою кількістю населення й сформовані державні органи та органи місцевого самоврядування з найбільшою кількістю чиновників — посадових осіб, які потенційно можуть бути суб'єктами кримінальних справ, що підвідомчі Державному бюро розслідувань. Тому досить логічним з точки зору економії часу та державних коштів, а також логістики було б утворення територіальних управлінь з місценаходженням саме у обласному центрі

з найбільшою кількістю мешканців, а саме в Одесі, Дніпрі, Харкові, Маріуполі, Херсоні тощо.

Вихід з цієї ситуації простий і вже зроблені перші кроки: подання та ухвалення Верховною Радою змін до Закону України про Державне бюро розслідувань.

Так, 17.05.2018 р. Депутати Верховної Ради України 265 голосами прийняли в першому читанні та за основу проект № 5395-д Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань», а також проголосували за підготовку законопроекту до другого читання за скороченою процедурою. Даний законопроект наряду з такими нововведеннями, як запровадження посади оперуповноваженого, віднесення окремих підрозділів ДБР до таких, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність та інші, змінює розташування деяких територіальних управлінь. Так, вищезазначеним законом внесені зміни до частини 4 ст. 9 Закону та встановлено, що для забезпечення виконання завдань утворюються територіальні управління, які поширюють свою діяльність на декілька областей, як і було зазначено в первісній редакції закону, але зі зміною розташування. Так з міста Хмельницького переведено розташування територіального управління в місто Вінниця, з Миколаєва в Одесу, з Мелітополя до Дніпра, з Полтави до Харкова, з Краматорська до Маріуполю. Дійсно перенесення розташування територіальних управлінь Державного бюро розслідувань до великих міст обумовлено сукупністю факторів, які впливають не тільки на економію державних коштів, але й на ефективність та якість подальшої роботи державного органу. (Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань» від 05.04.2018 // Відомості Верховної Ради України. — 2018. — № 5395-д)

Натомість, потрібно звернути увагу на ту обставину, що 22 грудня 2018 року Державне бюро розслідувань оголосило конкурс на зайняття посади директорів семи територіальних управлінь, розташованих у м.Київ, м.Хмельницький, м.Миколаїв, м.Мелітополь, м.Полтава, м.Краматорська, м.Львів, а в квітні 2018 оголосило конкурси на 455 посад до тих же територіальних управлінь. До кожного територіального управління оголошено конкурс на 65 посад. Проведення конкурсів розпочато та триває складання тестів та інших екзаменів. Не виключено, що ще до закінчення конкурсів будуть прийняті остаточні зміни до Закону України «Про Державне бюро розслідувань» щодо зміни розташування територіальних управлінь. Серед учасників конкурсів вже розповсюджується думка про некоректність зміни «правил гри» під час самої гри. Не дивлячись на суспільну необхідність, логічне та

економічне обґрунтування зміни місцезнаходження територіальних управлінь, особи, які подавали заявки про участь у конкурсах розраховували у випадку позитивного результату проходження конкурсу, на розташування свого робочого місця саме у тому місті, яке було зазначено в оголошенні про конкурс, а також саме у тому місті, де проживають вони та члени їх родини.

Таким чином, внесення змін до законодавства про Державне бюро розслідувань обумовлено не тільки необхідністю створення та формування нового правоохоронного органу, але й необхідністю ефективної та якісної роботи цього органу, яка є запорукою відновлення довіри суспільства до правоохоронної системи в цілому.

Чекмарьова Л. Ю.

заступник декана факультету адвокатури з наукової роботи,
асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Важливим напрямом у розвитку професійних та особистих навичок працівників Державного бюро розслідувань (далі — ДБР) є підвищення їх кваліфікації. Це процес під час якого підвищується рівень готовності особи до виконання поставлених завдань й обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах професійної діяльності або галузі знань (Про вищу освіту: Закон України від 1 лип. 2014 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 2014. — № 37–38. — Ст. 2004).

Відповідно до Стратегічної програми діяльності ДБР на 2017–2022 роки підвищення кваліфікації планується здійснювати в таких формах: 1. програми навчальних курсів та тренінгів на базі юридичних вузів, які здійснюють підготовку кадрів для слідчих і оперативних підрозділів правоохоронних органів України; 2. тренінги та навчальні курси експертів слідчих органів інших країн; 3. обмін досвідом, стажування у слідчих органах в інших країнах (Стратегічна програма діяльності ДБР на 2017–2022 роки. — Київ. — 2017. — с. 13).

О. М. Домашенко зазначає, що підвищення кваліфікації повинно здійснюватися в таких формах: 1) проходження відповідних курсів у вищих навчальних закладах; 2) самостійне навчання; 3) науково-практичні конференції та міжвідомчі семінари (Домашен-